

Sygn. akt II Ca 470/16

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jarosław Tyrpa (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Weronika Oklejak SR del. Agnieszka Zwęglińska-Wójcik

Protokolant: protokolant sądowy Piotr Maczuga

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2016 r. w Krakowie

na rozprawie sprawy z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przy uczestnictwie J. O. i B. O.

o podział majątku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa- Podgórze w Krakowie

z dnia 9 grudnia 2015 r., sygnatura akt I Ns 829/15/P

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu dla Krakowa- Podgórze w Krakowie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Postanowienia z dnia 13 maja 2016 roku

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniósł o dokonanie podziału majątku wspólnego uczestników J. O. i B. O.. Swoją legitymację wnioskodawca wywodził z przysługującej mu względem J. O. wierzytelności, wynikającej z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie przeciwko (...). (...) Spółce jawnej w K., któremu nadano klauzulę wykonalności przeciwko wspólnikowi tej spółki - (...). Wnioskodawca wskazywał, iż w skład majątku wspólnego uczestników wchodziły nieruchomości, a wspólność majątkowa ustalała wskutek zawarcia pomiędzy uczestnikami w dniu 3 września 2007 roku umowy majątkowej małżeńskiej, na mocy której ustanowiona została rozdzielność majątkowa. Wnioskodawca powoływał się także na toczące się przeciwko J. O. postępowanie egzekucyjne, w trakcie którego doszło do zajęcia prawa, z mocy którego dłużnik może żądać podziału majątku.

Uczestnicy J. O. i B. O. w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie zajęli stanowiska w sprawie.

Zaskarżonym postanowieniem, podjętym - na podstawie art. 514 § 2 k.p.c. - na posiedzeniu niejawnym, Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie oddalił wniosek. W uzasadnieniu wskazał, że co do zasady nie można wykluczyć interesu prawnego wierzyciela jednego z małżonków w domaganiu się podziału majątku w przypadku w sytuacji ustania wspólności majątkowej, niemniej zgodnie z obowiązującym orzecznictwem wierzyciel, którego wierzytelność została stwierdzona tytułem wykonawczym lub który na podstawie czynności prawnej stał się wierzycielem właściciela nieruchomości i którego wierzytelność może zostać lub została zabezpieczona hipoteką, może ujawnić to prawo w księdze wieczystej przez wpis hipoteki. Zdaniem Sądu Rejonowego wnioskodawca na podstawie posiadanego tytułu wykonawczego przeciwko J. O. jest uprawniony do wpisu hipoteki przymusowej na udziale dłużnika w tej nieruchomości i egzekwowania swojej wierzytelności z udziału we współwłasności nieruchomości.

W apelacji od powyższego postanowienia wnioskodawca (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. domagał się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia kosztów postępowania.

Wnioskodawca zarzucił Sądowi Rejonowemu nierozpoznanie istoty sprawy i błędne przyjęcie, że wierzyciel nie jest uprawniony do żądania podziału majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka, z uwagi na możliwość dokonania wpisu hipoteki przymusowej na udziale dłużnika w nieruchomości, a w konsekwencji oddalenie wniosku o podział majątku. Ponadto skarżący zarzuca naruszenie art. 514 § 2 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że w niniejszej sprawie z treści wniosku wynika oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy, podczas gdy prawo wierzyciela do żądania podziału majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka wynika wprost z przepisów prawa, a to art. 912 k.p.c. Ostatni z zarzutów apelacji dotyczy naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i wskazuje na wadliwe sporządzenie postanowienia i brak ustalenia faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Uczestniczka B. O. wniosła o oddalenie apelacji.

Uczestnik J. O. nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Przepis ten znajduje zastosowanie również w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.).

Niepoczynienie przez Sąd Rejonowy ustaleń było wynikiem uznania przez Sąd pierwszej instancji wskazanych we wniosku faktów za przyznane. Uprawnienie ku temu stwarza art. 230 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zgodnie z którym gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Uczestnicy w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie zajęli żadnego stanowiska w sprawie, zaś przytoczone we wniosku fakty wynikały z dołączonych do wniosków dokumentów. Oznacza to, że Sąd Rejonowy był uprawniony uznać fakty te za przyznane. Nie można zatem podzielić zarzutu naruszenia przez ten Sąd art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Dla porządku jedynie zaznaczyć należy, że nie pozostawało w niniejszej sprawie poza sporem to, że nakazem zapłaty z dnia 25 stycznia 2006 roku (sygn. akt V GNC 8384/05/S) Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieście w Krakowie zasądził od (...). (...) Spółki Jawnej w K. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. kwotę 5 645, 06 zł z odsetkami i kosztami procesu. W dniu 4 września 2007 roku postanowieniem tego Sądu powyższemu nakazowi została nadana klauzula wykonalności przeciwko (...) spółki jawnej (...). O. w K., w tym przeciwko J. O.. W dniu 3

września 2007 roku uczestnicy B. O. i J. O. przed notariuszem D. M. prowadzącą Kancelarię Notarialną przy ul. (...) w K. zawarli umowę majątkową małżeńską ustanawiającą rozdzielność majątkową. J. O. i B. O. są ujawnieni – na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej - jako właściciele nieruchomości objętych księgami wieczystymi (...). Na podstawie wyżej wymienionego tytułu wykonawczego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa – Podgórze w Krakowie A. D. prowadzi z wniosku wierzyciela (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko dłużnikowi J. O. postępowanie egzekucyjne. W trakcie tego postępowania doszło do zajęcia prawa, z którego dłużnik może żądać podziału majątku.

2. Zgodnie z art. 506 k.p.c. sąd wszczyna postępowanie nieprocesowe na wniosek; w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może wszcząć postępowanie także z urzędu. Uprawnienie do wszczęcia postępowania nieprocesowego przysługuje zainteresowanemu. Stosowanie do art. 510 § 1 k.p.c. zainteresowanym jest każdy z tych, których praw dotyczy wynik postępowania. Interes prawny, którym musi legitymować się uczestnik postępowania może być bezpośredni lub pośredni, pozostający obok istoty oraz skutków mającego zapasć rozstrzygnięcia. Interes prawny w postępowaniu nieprocesowym nie wynika z reguły, tak jak w procesie, z naruszenia lub zagrożenia sfery prawnej wnioskodawcy, lecz z pewnych zdarzeń prawnych, które wywołują konieczność uregulowania wiążących się z nimi stosunków prawnych i rodzą obiektywną potrzebę wszczęcia postępowania lub wzięcia w nim udziału (uzasadnienie uchwały SN z dnia 19 lutego 1981 r., III CZP 2/81, OSNCP 1981, nr 8, poz. 144, uzasadnienie post. SN z dnia 21 czerwca 2006 r., I CK 329/05, nie publ.).

3. W orzecznictwie nie budzi żadnych wątpliwości to, że zainteresowanym w sprawie o podział majątku wspólnego może być wierzyciel jednego z małżonków (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 1995 roku, III CZP 34/95, OSNC 1995/7-8/109, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2009 roku, III CZP 103/09, Lex nr 551881). Nie ma przy tym znaczenia, że większość orzeczeń, w których Sąd Najwyższy przyznawał wierzycielowi status zainteresowanego w postępowaniu o podział majątku dotyczyło sytuacji, w której występował on jako uczestnik postępowania. W postępowaniu nieprocesowym, inaczej niż w procesie, wszyscy zainteresowani - bez względu na ich liczbę oraz stopień zainteresowania wynikiem sprawy oraz nasileniem sprzeczności lub zbieżności interesów - zajmują taką samą pozycję w stosunku do sądu, jak i w stosunkach między sobą. Wszystkie osoby występujące w postępowaniu nieprocesowym są jego uczestnikami, także wnioskodawca, który tym się wyróżnia spośród pozostałych uczestników, że spowodował wszczęcie postępowania.

Już z powyższych powodów nie można zaakceptować stanowiska Sądu Rejonowego, by w okolicznościach niniejszej sprawy zachodził oczywisty brak uprawnienia, uprawniającego Sąd do oddalenia wniosku na posiedzeniu niejawnym. Za uzasadniony zatem uznać należy zarzut apelacji naruszenia art. 514 § 2 k.p.c.

4. Kwestionowanie legitymacji wnioskodawcy do wszczęcia niniejszego postępowania jest nieuzasadnione również z tego powodu, że uprawnienie do wystąpienia o podział majątku wynika wprost z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Już we wniosku inicjującym postępowanie wnioskodawca powoływał się na toczące się postępowanie egzekucyjne i uzyskane zajęcie prawa, z mocy którego dłużnik może żądać podziału majątku (art. 912 § 1 k.p.c.). W świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie może budzić wątpliwości, że od chwili zajęcia prawa, na mocy którego dłużnik może żądać podziału majątku, legitymację do złożenia wniosku do sądu o dokonanie podziału majątku uzyskuje wierzyciel (art. 887 § 1 w zw. z art. 902 i 909).

Nie przekonuje również stanowisko Sądu Rejonowego, iż przysługująca wierzycielowi możliwość wpisu hipoteki przymusowej na udziale dłużnika i możliwość egzekwowania wierzytelności z udziału, wyklucza interes prawny wierzyciela we wszczęciu postępowania o podział majątku wspólnego. Egzekucja do udziału w prawie własności rzeczy (zarówno ruchomości, jak i nieruchomości) może okazać się bowiem mniej skuteczna niż egzekucja skierowana do tej rzeczy (prawa jej własności), a to dlatego, że udział nie znajduje z taką łatwością nabywcy w postępowaniu egzekucyjnym, o czym mowa w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 roku, III CZP 9/15 (Biul. SN 2015/4/6). Również w tej uchwale Sąd Najwyższy wprost wskazał, że nie można wówczas wykluczyć, że wierzyciel jednego z małżonków, zamiast prowadzić egzekucję do udziału swego dłużnika we własności przedmiotu należącego do majątku wspólnego po ustaniu wspólności, zdecyduje się na skierowanie egzekucji do prawa, z mocy

którego małżonek będący dłużnikiem może żądać podziału majątku wspólnego (art. 912 k.p.c.), chociaż ta droga poszukiwania zaspokojenia wierzytelności jest długotrwała i połączona z wyższymi wydatkami.

5. Niemożność podzielenia poglądu Sądu Rejonowego o braku uprawnienia wnioskodawcy do wszczęcia sprawy o podział majątku wspólnego, ma istotne konsekwencje dla rozpoznania niniejszej sprawy, bowiem, jak słusznie zarzuca apelacja, stanowi o nierozpoznaniu jej istoty.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przez nierozpoznanie istoty sprawy należy przede wszystkim rozumieć niezbadanie podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia. O sytuacji takiej można mówić, jeżeli np. sąd nie wniknął w całokształt okoliczności sprawy, ponieważ pozostając w mylnym przekonaniu ograniczył się do zbadania jedynie kwestii legitymacji procesowej jednej ze stron lub kwestii przedawnienia, wskutek czego przedwcześnie oddalił powództwo albo jeżeli zaniechał zbadania merytorycznych zarzutów pozwanego, związanych z ewentualną wierzytelnością wzajemną, przysługującą pozwanemu wobec powoda. Innym przykładem nierozpoznania istoty sprawy jest niedokonanie przez sąd pierwszej instancji w sprawie o ustanowienie służebności drogi koniecznej ustaleń dotyczących wysokości wynagrodzenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, nie publ., z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ., z dnia 20 lipca 2006 r., V CSK 140/06, nie publ., z dnia 17 kwietnia 2008 r., II PK 291/07, nie publ., z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, nie publ., z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, nie publ., z dnia 6 września 2011 r., I UK 70/11, nie publ. i z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11, nie publ. oraz postanowienia z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, nie publ., z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ. i z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, Nr 5, poz. 68).

Odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym pojęcia nierozpoznania istoty sprawy musi odbywać się z uwzględnieniem specyfiki danej kategorii sprawy podlegającej rozpoznaniu w tym trybie postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013/5/68, z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CZ 26/13, niepubl., oraz z dnia 13 lutego 2014 r., V CZ 3/14, niepubl.). Niewątpliwie jednak oddalenie wniosku o podział majątku, jedynie z powodu przyjęcia braku legitymacji wierzyciela do wystąpienia z takim żądaniem, oznacza nierozpoznanie istoty sprawy.

6. Tym samym, uznając zasadność zarzutów apelacji, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.